

ՀԱՐՑ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆ

Այս խորագրին տակ պիտի հրատարակենք ընթերցողներու կողմէ մեզի տրուած ընդհանուր շահեկանութիւն ներկայացնող հարցումներուն պատասխանները:

Ընթերցող, անպատճառ հարցում մը ունիս, որ քեզ կը մրտատանջէ, անմիջապէս գրի առ և մեզի դրկէ:

ԶԵՐՄԱՍԻԶԱՅԻՆ ՅՕԴԱՅԱՒ

(Օ. Հ. — Պուլկարիա).— Զեր պատմութենէն այնպէս կ'երեսի որ շերմամիզուածան հետեւանքով յօդացաւ ունեցել էք: Դարձնալ բախտաւոր էք, որ ձեր յօդերը բոլորովին չեն կարծրացած (*ankylosis*) եւ ձեզ վերջնապէս կաղ չեն ըրած: Եթէ ձեր շերմամիզութիւնը հիմնովին բուժուած է (ընթիշկ մը միայն կրնայ ստուգել) եւ եթէ յօդացաւի սուր շրջանը անցնելով հիմա միայն աւերոշ ցաւեր ունիք, կարելի է այդ հետքերը բուժել մարմումով, «իօտիւր» դեղով եւ հանքային ջրերով, քայքայ միշտ ընթիշկի մը խորհուրդով: Նախապէս լաւ քննութիւն մը անհրաժեշտ է:

ԲԵՐՆԻ ՀՈՏԻ ՄԱՍԻՆ

(Աշխէն — Մարտիլ).— Բերնի հոտի պատճառներուն մասին նախորդ Թուի մը մէջ մանրամասնութիւններ տրուած ենք («Բուժանք», Թիւ 17): Զանի որ կ'ըսէք Ձէ օրիորդը մարմնով առողջ է, որ աւտամները լաւ վիճակի մէջ են եւ Ձէ «բերնի կոկորդը կը լցուի», կ'ենթադրենք որ նը. շիկները (պատէմիք) կը բոբորին. անոնց փոքրուելու մէջ ճերմակ նիւթ մը կը գոյնայ, կը նեխի եւ շուռնիք գէշ հոտ մը կուտայ: Կոկորդի հիւանդութեանց մասնագէտի մը ցոյց տրուէք եւ եթէ նշիկները ուռած են, գործողութիւն ընել տուէք:

ԽԼՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

(Գ. Մ. Տ. — Մաթեյլ).— Ուրախ ենք որ ձեր պատասխանէն օգտուած եւ բոլորովին բուժուած էք: Գալով ձեր դեռատի քրոջ խլութեան, աչակս կը Թուի Ձէ վերջնական է: Այսուհանդերձ անհրաժեշտ է լաւ մը մասնագէտի մը քննութեան ենթարկել եւ անոր կարծիքը առնել: Մինչ այն՝ ելեջտրակաւորութիւն եւ ուրիշ դարմաններ ի զուր մի փորձէք:

ՄԱՐՄՆԻՆ ՍԷՋ ԳՆԴԱՎԵՐ

(Ա. Թ. — Տէրմօրա).— Զանի որ ձեր «գլխուն աջ կողմը, յիւսիսի մասին մէջ» գտնուած այդ երկու գնդակները ձեզ չեն նեղեր երեք տարբէի վեր, քողէք առ այժմ եւ մի մտադրուիք: Երբ այդ տեղին մեկնիք, շողաքննութեամբ (*radioscopie*) գնդակներուն տեղերը ճշդեցէք եւ եթէ հարկ տեսնուի գործողութեամբ մը հանել տուէք:

ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ա Մ Լ Ո Ւ Թ Ի Ն

ԵԱԳԱՆԱԿԱԳԵՐԱՅԱՊ

(Լ. Մ. — Զլիշի).— Անկարողութեան պատճառներուն մասին արդէն գրած ենք («Բուժանք» Թիւ 17): Զեզ յանձնարարուած առողջապահական եւ անդառակաւ կանոնները լաւ են. կրնաք ձուլ չուտիլ, քանի որ մորթի հիւանդութենէն որ ձեր անկարողութիւնը արդիւնք է, չէրմ: մ:գու Թեան հետեւանքով շագանակագեղձի բուժողութիւն: Այդ պարագային պէտք է որ շագանակագեղձը դարմանելու օրը:— Բժ. Արեւեան իր յօդուածին մէջ չէ գրած թէ շագանակագեղձառապ ուն ցողներ, ա' պատճառ ամուլ կը մնան, այլ այդ հիւանդութիւնը ցոյց տուած է իր բնական ամուլութեան պատճառներէն մէկը

(որից երբ արտադրել, քնականուն հիւնքին տեղ, խառնարանած հիւնք մը որ կը սպաննէ անքմեալակնայանիները)։ Քաղոր շագանակազեղծատապ (քրօնագիտ) ունեցողներուն չպատահիր այս բանը, հետեւաբար զարմանալի չենք գտներ, որ ձեր ընկերը, բրտադարձու ունեցած ըլլալով հանգերձ, ամուսնացած ու զաւակ ունեցած է։ — Երբ մէկը շագանակազեղծատապ ունեցած է, եւ զարմանումէ վերջ, կոնտրքը անհետացած է, կրնայ ամուսնանալ, առանց վախնալու թէ չբրմամիգումիներ կը կրկնուի։ Քայց երբեմն շագանակազեղծը տկար կը մնայ, երկրորդական միքրոպներու ազդեցութեան տակ թնեւ բորբոքումներ կ'ունենայ, որոնց հետեւանքով կ'ուռի եւ 50 — 60 տարեկանէն վերջ միջկու դժուարութիւններ եւ այլ բարդութիւններ կը պատճառէ։ Ատոր համար, լաւ է որ երբեմն քննութեան ենթարկել տայ այդ մասը։

ԴԱՐՁԵԱԼ ՍԻՃԻԼԻՍԻ ՄԱՍԻՆ

(Սօկրատ, Աթինք).— Ենթադրելով որ 1918ին ձեր ունեցածը սիֆիլիսի չարկեղ էր (շանքոք), ինչ որ ստույգ չէ, այժմ խորհուրդ կուտանք, նկատի առնելով ձեր ըրած զարմանումները, ամուսնացած եւ զաւակ ունեցած ըլլալը, հետեւեալ քննութիւնները ընել տայ։ Նշատելաբանի երկու ներարկում (0,30 եւ 0,45) ընել տալէ երեք շաբաթ վերջ, ալիւնի քննութիւն մը ընել թուէր։ Եթէ պատասխանը «գրական» է, անհրաժեշտ է ընել լուրջ զարմանում մը, որուն մանրամասնութիւնները ի պահանջի հարկին կուտանք։ Իսկ եթէ «միտական» է, այն առեն ողնաշարի ամբողջական քննութիւն մը ընել տուր։ Եթէ այդ քննութիւնը կասկածելի բան մը ցոյց տայ, ինչ որ կը նշանակէ թէ չղային դրութիւնը սկզբած է վնասուիլ, պէտք է խիտ զարմանում ընել։ Իսկ եթէ ողնաշարն ալ «մաքուր» է, կրնար հանգիստ ապրիլ, մերթ մերթ արիւնի քննութիւն մը ընել տալով։— Քացարձաւապէս պէտք չէ զործածել Թերթերուն մէջ ծանուցում հակաօքսիֆիլաային գեղեր։ Անոնց զործածութիւնը կրնայ խնայողական եւ զործնական ըլլալ, բայց հիւանդին զարմանուելու խորհանքը կուտան, եւ ի վերջոյ շատ ու շատ սուղի կը նստին։— Ձեր ունեցած փորը անհանգստութիւնները, հարբութիւնները, եւն. ամէնուն ալ կը պատահին եւ սիֆիլիսի ախտանշաններ չեն։

ՇԱՔԱՐԱՆՏԻ ՄԱՍԻՆ

(Ատամնարոյժ Ա. — Պուկարիտ).— Շաքարախտի մասին առանձին յօդուած մը պիտի հրատարակենք։ Քայց ուղղակի պատասխանելով ձեր հարցումներուն, ըսենք որ սխալ եւ վնասակար մտայնութիւն մըն է գեղերէն սպասել շաքարախտին բուժումը։ Երեք տարիէ ի վեր դուք ալ փորձով հաստատելք էք այս կէտը։ Շաքարախտը քրոնիկ հիւանդութիւն մըն է, որուն պէտք է յարմարի հիւանդը, հաշտ ապրի անոր հետ, մասնաւոր ճոճապահութեամբ, խուսափելու համար անոր բարդութիւններէն։ Շոճապահութեան համար ալ բացարձակ կանոններ չկան, որովհետեւ ինչ որ կը վնասէ մէկուն, կրնայ ուրիշին յօնաւել։ Միգիւն մէջ շաքարի քանակութեան յաճախակի քննութիւններով կրնար գիտնալ թէ քիչ-շատ արտօնուած սնունդներէն ո՞րը աւելի վնասակար է ձեզի եւ զգուշանալ անկէ։ Օրիկ մէկը կրնայ պտուղ ուտել առանց վրնասուելու (առանց որ մէկին մէջ շաքարի քանակութիւնը աւելնայ) իսկ միւսը՝ ո՛չ։ Գալով նորագոյն «խնայելին» գեղին, հրաշագործ է շաքարախտի ծանր բարդութեան (coma) առան, բայց շաքարախտի հիմնական բուժումին համար տակաւին վերջնական փաստ մը տրւած չէ. միւս կողմէ զործածութիւնն ալ շատ փափուկ է։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

(Կ. Գ. — Նւշի).— 1. — Միս մի ուտելք, չէ ըսում, այլ միս ուտելը անհրաժեշտ չէ, ըսում է։ Անդառնական որոշման տեսակէտէն՝ տարիքը, ապրելակերպը, միջավայրը շատ կարեւորութիւն ունին։ Ընդհանուր առմամբ մինչեւ 20 տարեկան, այսինքն մարմնի կազմութեան եւ ամփան շրջանին, միւս անհրաժեշտ է, 20—40 տարեկան՝ կարելի է չգործածել, իսկ 40 — 45ին վերջ՝ լաւ

միս չուտել: 2.— «Դուրս ելլելու» համար յարմար ժամանակը առտուն է. այսուհանդերձ սովորութեան խնդիր է եւ իրիկունքը «դուրս ելլելը» անպատեհութիւն մը չի ներկայացնիր, կը բաւ որ կանոնադրաբար տեղի ունենայ: Աւելցնենք որ ամէն օր «դուրս ելլելու» իսկ, մարդ կրնայ պնդութիւն ունենայ, եթէ բաւականաչափ չարտաքսէ: 3.— Սուր յօդացաւ բուսիլ է, պայմանով որ միայն «ժամանակ» մը դեղ չառնուի, այլ այնքան առտուն որ անհրաժեշտ է հիւանդութիւնը հիմնովին բուժելու համար, ինչ որ բժիշկ մը կրնայ որոշել: Գալով քրոնիկ յօշացաւին, ան ալ բուժելի է, բայց կը պահանջէ մասնաւոր անդառնութիւն, յարմար կլիմայ, երկարատեւ խնամք ու դարման: Հիւանդները ամէն դեղ ու դարման կը դադրեցնեն անմիջապէս որ ցաւը դադրէ. ասոր համար ալ ցաւը կը վերադառնայ ու կը կարծեն եւ հիւանդութիւնը անբուժելի է: Ձեր փափաքին գոհացում տալու համար առանձին յօդուած մը պիտի հրատարակենք:

Լ Ա՛ Լ Թ Է Խ Ն Դ Ա Լ

Հայ մը կը ներկայանայ փարիզահայ ատամնաբոյժի մը, բաւական փտած ակուայ մը դարմանել համար եւ գինը կը հարցնէ: Ատամնաբոյժը նուազագոյն գին մը կ'ըսէ: Երբ բարեկամը, տեսնելով որ ակուան դարմանելն ու լեցնելը աւելի սուղ է, քան զայն հախել տալը, կ'ըսէ.

— Անանկ է նէ, ժամանակ մըն ալ գործածեմ ակուաս. երբ լաւ մը փտի, կու գամ քաշել տալու...

* * *

Այսինչ բժիշկը շատ դրամասէր է, կ'ըսէր տարեց եւ բարեկիրձ կին մը, երբ, իբրեւ հիւր, անոր այցելութեան գացեր էի: Պատճառը հարցուցի:

— Որովհետեւ երեք անգամ այցելեցի, տակաւին հիւանդութիւնս չբուժեց, եւ ուզեց որ դարձեալ այցելեմ:

— Ի՞նչ հիւանդութենէ կը տառապիք, տիկին, հարցուցի:

— Շաքարախտէ, Տօքթոր, պատասխանեց:

Իրօք որ դրամասէր է եղեր այդ բժիշկը. ինչո՞ւ մէկ անգամէն չբուժեց շաքարախտը...

ԸՆԹԵՐՑՈՂ

ԴՈՒՆ ՈՐ ԿԸ ՍԻՐԵՍ «ԲՈՒԺԱՆՔ»Ը, կը կարգաս և կ'օգտուի,

ՉԵՍ ՈՒՋԵՐ ՃԻՔ ՄԸ ԸՆՆԼ, տարածելու համար քու թերթդ, բաժանորդագրելով **ծանօթներդ, որպէսզի ուրիշներն ալ կարդան,** սիրեն և օգտուին **«Բուժանք»էն և զարգացնեն զայն:**

ԻՍԿ ԴՈՒՆ ՈՐ ՈՒՐԻՇԻՆ «ԲՈՒԺԱՆՔ»Ը ԿԸ ԿԱՐԴԱՍ, գիտցիր որ չի բաւեր կարդալ, այլ պէտք է ունենալ և պահել «Բուժանք»ը, որուն մէկ խորհուրդը կրնայ քանի մը անգամ փոխարինել տուած բաժնեգրինդ:

ՈՒՐԵՄՆ ԱՆՄԻՋԱՊԷՍ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԷ: